

Streszczenie decyzji Komisji**z dnia 21 lutego 2007 r.****dotycząca postępowania na mocy art. 81 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską****(Sprawa COMP/E-1/38.823 — Windy i schody ruchome)***(notyfikowana jako dokument nr C(2007) 512 wersja ostateczna)***(Jedynie tekst w języku angielskim jest autentyczny)**

(2008/C 75/10)

I. KRÓTKI OPIS NARUSZEŃ**Wstęp**

1. Decyzja skierowana była do następujących przedsiębiorstw: KONE Belgium SA, KONE GmbH, KONE Luxembourg SARL, KONE BV Liften en Roltrappen, KONE Corporation (zwane dalej „KONE”), Mitsubishi Elevator Europe BV, NV OTIS SA, Otis GmbH & Co. OHG, General Technic-Otis SARL, General Technic SARL, Otis BV, Otis Elevator Company, United Technologies Corporation (zwane dalej „Otis”), Schindler SA/NV, Schindler Deutschland Holding GmbH, Schindler SARL, Schindler Liften BV, Schindler Holding Ltd (zwane dalej „Schindler”), ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV/SA, ThyssenKrupp Aufzüge GmbH, ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH, ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg SARL, ThyssenKrupp Liften BV, ThyssenKrupp Elevator AG i ThyssenKrupp AG (zwane dalej „ThyssenKrupp”).
2. Adresaci decyzji dopuścili się czterech osobnych, lecz powiązanych ze sobą, pojedynczych, ciągłych naruszeń przepisów art. 81 Traktatu na terytorium Belgii, Luksemburga, Niderlandów i Niemiec, dotyczących **wind i schodów ruchomych**. Każde z czterech naruszeń obejmowało całe terytorium jednego z powyższych państw członkowskich.

Postępowanie

3. Komisja wszczęła formalne postępowanie wyjaśniające z własnej inicjatywy (z urzędu) na początku 2004 roku, na podstawie przekazanych jej informacji. Trzy tury kontroli (w Belgii i Niemczech w styczniu 2004 r.; w Belgii, Luksemburgu i Niemczech w marcu 2004 r. oraz w Niderlandach w kwietniu 2004 r.) oraz duża liczba wniosków o złagodzenie sankcji na podstawie obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r., potwierdziły, że na terytorium Belgii, Luksemburga, Niderlandów i Niemiec działały kartele. Naruszenia dotyczyły nowych instalacji oraz usług, z wyjątkiem Niemiec, w przypadku których dowody sugerują, że naruszenia dotyczyły tylko nowych instalacji.
4. Wszystkie cztery kartele charakteryzowały się pewnymi wspólnymi elementami, m.in.:
  - przedsiębiorstwa KONE, Otis, Schindler i ThyssenKrupp uczestniczyły w naruszeniach w każdym z czterech wymienionych państw członkowskich,
  - kartele dotyczyły tych samych produktów i usług w każdym z wymienionych państw członkowskich z wyjątkiem Niemiec, gdzie — według wiedzy Komisji — usługi nie stanowiły bezpośrednio przedmiotu porozumień kartelowych,
  - kierownictwo odpowiedzialne za spółki zależne uczestniczące w kartelach (i uczestnicy karteli) było niekiedy równocześnie lub w późniejszym czasie odpowiedzialne za kilka państw członkowskich,
  - okresy występowania badanych przez Komisję naruszeń w znacznej mierze pokrywały się, aczkolwiek nie zawsze trwały dokładnie tyle samo,
  - sposób podziału projektów dotyczących sprzedaży i instalacji wind i schodów ruchomych był bardzo podobny, niekiedy identyczny, przynajmniej w niektórych, o ile nie we wszystkich wymienionych państwach członkowskich (obejmował m.in. zasady podziału rynku i klientów, utrzymanie status quo w zakresie udziałów w rynku, przebieg spotkań, systemy kompensat, korzystanie z wykazów projektów itp.),
  - metoda podziału projektów dotyczących sprzedaży i instalacji wind i schodów ruchomych z wykorzystaniem tzw. wykazów projektów była podobna, lub wręcz identyczna, we wszystkich wymienionych państwach członkowskich z wyjątkiem Niderlandów, w przypadku których Komisja nie dysponuje wiedzą na temat korzystania z jakichkolwiek wykazów projektów,

- metoda podziału projektów dotyczących konserwacji i modernizacji była bardzo podobna, niekiedy identyczna, w Belgii, Luksemburgu i Niderlandach (np. zasady regulujące podział klientów, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów, metody komunikowania się między przedsiębiorstwami oraz systemy kompensat).
5. Pisemne zgłoszenie zastrzeżeń przesłano stronom postępowania w listopadzie 2005 r. Adresaci zgłoszenia nie wystąpili z wnioskiem o zorganizowanie spotkania wyjaśniającego.

Funkcjonowanie karteli

6. W decyzji przyjęto następujące okresy występowania naruszeń:
- od 9 maja 1996 r. do 29 stycznia 2004 r. w Belgii,
  - od 1 sierpnia 1995 r. do 5 grudnia 2003 r. w Niemczech,
  - od 7 grudnia 1995 r. do 9 marca 2004 r. w Luksemburgu, oraz
  - od 15 kwietnia 1998 r. do 5 marca 2004 r. w Niderlandach.
7. W szczególności w jednym, kilku lub wszystkich państwach członkowskich miały miejsce następujące naruszenia:
- porozumienia o podziale rynku obejmującego sprzedaż i instalację wind i schodów ruchomych,
  - porozumienia dotyczące podziału przetargów publicznych i prywatnych, jak również innych kontraktów, obejmujących sprzedaż i instalację wind i schodów ruchomych, zgodnie z wcześniej ustalonymi między przedsiębiorstwami udziałami w rynku,
  - porozumienia dotyczące podziału projektów sprzedaży i instalacji nowych wind i/lub schodów ruchomych, zgodnie z zasadą respektowania istniejących już kontaktów z klientami,
  - porozumienia dotyczące niekonkurowania ze sobą w zakresie kontraktów na konserwację już działających wind i schodów ruchomych oraz sposobu ubiegania się o tego typu kontrakty,
  - porozumienia dotyczące niekonkurowania ze sobą w zakresie kontraktów na konserwację nowych wind i schodów ruchomych oraz sposobu ubiegania się o tego typu zlecenia, oraz
  - porozumienia o niekonkurowaniu ze sobą w zakresie kontraktów obejmujących modernizację.

Jedną z głównych charakterystycznych cech naruszeń była również wymiana ważnych, poufnych informacji handlowych dotyczących rynku i samych przedsiębiorstw (informacji wewnętrznych), m.in. ustalonych schematów zgłaszania ofert przetargowych i ustalania cen ofertowych. Uczestnicy karteli spotykali się regularnie w celu porozumiewania się w zakresie powyższych ograniczeń oraz monitorowali ich wdrażanie na rynkach krajowych. Istnieją dowody świadczące o tym, że wymienione przedsiębiorstwa były świadome nielegalnego charakteru tych działań i że starały się zapobiec ich wykryciu. Pracownicy tych przedsiębiorstw często spotykali się w barach i restauracjach, wyjeżdżali poza miasto lub nawet zagranicę, a także używali w telefonach komórkowych kart typu „pre-paid”, aby uniemożliwić ich śledzenie.

II. GRZYWNY

Waga naruszeń

8. Ze względu na wagę, wpływ na rynek oraz zakres geograficzny przedmiotowe naruszenia należy uznać za bardzo poważne.

Zróźnicowane traktowanie

9. W celu oceny udziału w rynku każdego z przedsiębiorstw, a tym samym ich rzeczywistego wpływu na rynek, stworzono kilka kategorii, w których zostały one pogrupowane w zależności od ich względnego znaczenia na przedmiotowym rynku.
10. Jako podstawę do porównań względnego znaczenia przedsiębiorstwa na przedmiotowym rynku Komisja uznała za stosowne przyjęcie obrotów poszczególnych przedsiębiorstw odpowiednio na rynku belgijskim, luksemburskim, niderlandzkim i niemieckim. Porównania przeprowadzono na podstawie obrotów na rynkach krajowych, osiągniętych w ciągu ostatniego pełnego roku występowania naruszeń, czyli roku 2003 w przypadku wszystkich przedmiotowych przedsiębiorstw w odniesieniu do każdego z czterech wymienionych naruszeń, z wyjątkiem przedsiębiorstwa Schindler w Niemczech, dla którego rokiem odniesienia był rok 2000, w którym przedsiębiorstwo wystąpiło z kartelu.

11. Jeśli chodzi o naruszenie w Belgii, przedsiębiorstwa Schindler i KONE zostały wspólnie sklasyfikowane w pierwszej, Otis w drugiej, a ThyssenKrupp w trzeciej kategorii. Jeśli chodzi o naruszenie w Niemczech, przedsiębiorstwa KONE, Otis i ThyssenKrupp zostały sklasyfikowane w jednej kategorii. Przedsiębiorstwo Schindler, którego nielegalna działalność ograniczała się do schodów ruchomych, i które wystąpiło z kartelu w 2000 roku, zostało sklasyfikowane w odrębnej kategorii. Jeśli chodzi o naruszenie w Luksemburgu, przedsiębiorstwa Otis i Schindler zostały wspólnie sklasyfikowane w pierwszej, natomiast KONE i ThyssenKrupp w drugiej kategorii. Jeśli chodzi o naruszenie w Niderlandach, przedsiębiorstwo KONE zostało sklasyfikowane w pierwszej, Otis w drugiej, a Schindler w trzeciej kategorii. Przedsiębiorstwa ThyssenKrupp i Mitsubishi zostały wspólnie sklasyfikowane w czwartej kategorii.

Odpowiedni skutek odstrasżający

12. Aby określić kwotę grzywny na poziomie gwarantującym uzyskanie wystarczającego skutku odstrasżającego, Komisja uznała, że wskazane jest zastosowanie do nałożonych grzywien mnożnika.
13. Biorąc pod uwagę przychody przedsiębiorstw ThyssenKrupp i Otis w skali globalnej, przedsiębiorstwa te są znacznie większymi podmiotami rynkowymi niż pozostali adresaci decyzji. W związku z powyższym oraz zgodnie z uprzednimi decyzjami Komisja uważa, że kwoty grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa ThyssenKrupp i Otis należy zwiększyć przy użyciu odpowiedniego mnożnika.

Podwyższenie z tytułu czasu trwania naruszenia

14. Zastosowano również mnożniki ustalone indywidualnie dla każdego podmiotu prawnego w zależności od okresu trwania naruszeń.

Okoliczności obciążające

15. Uznano, że przedsiębiorstwo ThyssenKrupp dopuściło się powtarzalnego naruszenia, ponieważ dwa podmioty kontrolowane przez przedsiębiorstwa Krupp i/lub Thyssen (przed ich połączeniem w 1999 roku) były w przeszłości adresatami wcześniejszej decyzji Komisji dotyczącej działań o charakterze kartelowym w sprawie *Dopłaty do stopu* ⁽¹⁾. Powtarzanie przez wymienione przedsiębiorstwa tego samego typu działań w tych samych lub różnych obszarach działalności pokazuje, że początkowe grzywny nie skłoniły ich do zmiany postępowania. Stanowi to okoliczność obciążającą, która uzasadnia zwiększenie podstawowej kwoty grzywny nakładanej na przedsiębiorstwo ThyssenKrupp.

Zastosowanie obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji z 2002 r.

16. Przedsiębiorstwa KONE, Otis, ThyssenKrupp i Schindler złożyły wnioski o złagodzenie sankcji na podstawie powyższego obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji. Współpracowały one z Komisją na różnych etapach postępowania wyjaśniającego w celu uzyskania łagodniejszego traktowania w myśl powyższego obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji.

Pkt 8 lit. a) — Zwolnienie z grzywien

17. Przedsiębiorstwo Otis zostało całkowicie zwolnione z grzywien dotyczących kartelu w Niderlandach na mocy pkt 8 lit. a) obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji, ponieważ umożliwiło ono Komisji przeprowadzenie kontroli w Niderlandach.

Pkt 8 lit. b) — Zwolnienie z grzywien

18. Jeśli chodzi o naruszenia, które wystąpiły w Belgii i Luksemburgu, informacje przekazane przez przedsiębiorstwo KONE umożliwiły Komisji wykrycie naruszenia przepisów art. 81 Traktatu. Dlatego też przedsiębiorstwo KONE zakwalifikowało się do pełnego zwolnienia z grzywny w zakresie naruszeń popełnionych w Belgii i Luksemburgu.

⁽¹⁾ Patrz połączone sprawy T-45/98 i T-47/98 *Krupp Thyssen Stainless GmbH i Acciai speciali Terni SpA przeciwko Komisji („Dopłaty do stopu”)* (2001) REC II 3757, oraz połączone sprawy C-65/02 P i C-73/02 P *ThyssenKrupp Stainless i Thyssen-Krupp Acciai speciali Terni przeciwko Komisji*, wyrok z dnia 14 lipca 2005 r.

Punkt 23 lit. b) tiret pierwsze (zmniejszenie o 30–50 %)

19. Materiał dowodowy przedłożony przez przedsiębiorstwo Otis w zakresie karteli w Belgii i Luksemburgu zawierał cenne informacje wzbogacające materiał dowodowy będący w posiadaniu Komisji, przez co pomógł Komisji udowodnić występowanie naruszeń. Przedsiębiorstwo Otis jako pierwsze spełniło wymogi pkt. 21 obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji i otrzymało 40-procentowe zmniejszenie grzywny za oba naruszenia. Podobnie informacje przedsiębiorstwa KONE dotyczące kartelu w Niemczech oraz informacje przedsiębiorstwa ThyssenKrupp dotyczące kartelu w Niderlandach zawierały cenne, nowe informacje w rozumieniu przepisów obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji. Oba przedsiębiorstwa jako pierwsze spełniły przepisy pkt. 21 obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji w odniesieniu do odpowiednich karteli. Komisja zmniejszyła przedsiębiorstwu KONE o 50 % grzywnę dotyczącą naruszenia w Niemczech, natomiast przedsiębiorstwu ThyssenKrupp o 40 % grzywnę dotyczącą naruszenia w Niderlandach.

Punkt 23 lit. b) tiret drugie (zmniejszenie o 20–30 %)

20. Materiał dowodowy przedłożony przez przedsiębiorstwo Otis w zakresie kartelu działającego w Niemczech zawierał cenne informacje wzbogacające materiał dowodowy będący w posiadaniu Komisji, przez co pomógł Komisji udowodnić występowanie naruszenia w Niemczech. Przedsiębiorstwo Otis jako drugie spełniło wymogi pkt 21 obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji i otrzymało 25 % zmniejszenie grzywny za naruszenie w Niemczech. Podobnie jeśli chodzi o naruszenie w Belgii, przedsiębiorstwo ThyssenKrupp dostarczyło cennych informacji wzbogacających materiał dowodowy w rozumieniu przepisów obwieszczenia. Przedsiębiorstwo ThyssenKrupp jako drugie spełniło wymogi pkt 21 obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji i otrzymało 20-procentowe zmniejszenie grzywny za naruszenie w Belgii.

Punkt 23 lit. b) tiret trzecie (zmniejszenie o 20 %)

21. Materiał dowodowy przedłożony przez przedsiębiorstwo Schindler w zakresie kartelu w Niemczech zawierał cenne informacje wzbogacające materiał dowodowy będący w posiadaniu Komisji, przez co pomógł Komisji udowodnić występowanie naruszenia w Niemczech. Przedsiębiorstwo Schindler jako trzecie spełniło wymogi pkt 21 obwieszczenia w sprawie łagodzenia sankcji i otrzymało 15-procentowe zmniejszenie grzywny za naruszenie w Niemczech.

III. DECYZJA

22. Wymienione poniżej przedsiębiorstwa naruszyły przepisy art. 81 Traktatu, rozdzielając między siebie przetargi i inne umowy na terenie Belgii, Luksemburga, Niderlandów i Niemiec, mając na celu podział rynku i ustalenie cen, uzgodnienie mechanizmów kompensat (w niektórych przypadkach), wymianę informacji o wielkości sprzedaży i cenach, uczestnictwo w regularnych spotkaniach oraz inne formy kontaktu prowadzące do uzgodnienia i wprowadzenia powyższych ograniczeń:

W Belgii:

- a) Kone Corporation i KONE Belgium SA, od 9 maja 1996 r. do 29 stycznia 2004 r.;
- b) United Technologies Corporation, Otis Elevator Company i NV OTIS SA, od 9 maja 1996 r. do 29 stycznia 2004 r.;
- c) Schindler Holding Ltd i Schindler SA/NV, od 9 maja 1996 r. do 29 stycznia 2004 r.; oraz
- d) ThyssenKrupp AG, ThyssenKrupp Elevator AG i ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV/SA, od 9 maja 1996 r. do 29 stycznia 2004 r.

W Niemczech:

- e) Kone Corporation i KONE GmbH, od 1 sierpnia 1995 r. do 5 grudnia 2003 r.;
- f) United Technologies Corporation, Otis Elevator Company i Otis GmbH & Co. OHG, od 1 sierpnia 1995 r. do 5 grudnia 2003 r.;

- g) Schindler Holding Ltd i Schindler Deutschland Holding GmbH, od 1 sierpnia 1995 r. do 6 grudnia 2000 r.; oraz
- h) ThyssenKrupp AG, ThyssenKrupp Elevator AG, ThyssenKrupp Aufzüge GmbH i ThyssenKrupp Fahrtruppen GmbH, od 1 sierpnia 1995 r. do 5 grudnia 2003 r.

W Luksemburgu:

- i) Kone Corporation i KONE Luxembourg SARL, od 7 grudnia 1995 r. do 29 stycznia 2004 r.;
- j) United Technologies Corporation, Otis Elevator Company, NV Otis SA, General Technic-Otis SARL i General Technic SARL, od 7 grudnia 1995 r. do 9 marca 2004 r.;
- k) Schindler Holding Ltd i Schindler SARL, od 7 grudnia 1995 r. do 9 marca 2004 r.; oraz
- l) ThyssenKrupp AG, ThyssenKrupp Elevator AG i ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg SARL, od 7 grudnia 1995 r. do 9 marca 2004 r.

W Niderlandach:

- m) Kone Corporation i KONE BV Liften en Roltrappen, od 1 czerwca 1999 r. do 5 marca 2004 r.;
- n) United Technologies Corporation, Otis Elevator Company i Otis BV, od 15 kwietnia 1998 r. do 5 marca 2004 r.;
- o) Schindler Holding Ltd i Schindler Liften BV, od 1 czerwca 1999 r. do 5 marca 2004 r.;
- p) ThyssenKrupp AG i ThyssenKrupp Liften BV, od 15 kwietnia 1998 r. do 5 marca 2004 r.; oraz
- q) Mitsubishi Elevator Europe BV, od 11 stycznia 2000 r. do 5 marca 2004 r.

23. Za naruszenia, o których mowa powyżej, nałożono następujące grzywny:

W Belgii:

- a) Kone Corporation i KONE Belgium SA, solidarnie 0 EUR;
- b) United Technologies Corporation, Otis Elevator Company i NV OTIS SA, solidarnie 47 713 050 EUR;
- c) Schindler Holding Ltd i Schindler SA/NV, solidarnie 69 300 000 EUR; oraz
- d) ThyssenKrupp AG, ThyssenKrupp Elevator AG i ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV/SA, solidarnie 68 607 000 EUR.

W Niemczech:

- e) Kone Corporation i KONE GmbH, solidarnie 62 370 000 EUR;
- f) United Technologies Corporation, Otis Elevator Company i Otis GmbH & Co. OHG, solidarnie 159 043 500 EUR;
- g) Schindler Holding Ltd i Schindler Deutschland Holding GmbH, solidarnie 21 458 250 EUR; oraz
- h) ThyssenKrupp AG, ThyssenKrupp Elevator AG, ThyssenKrupp Aufzüge GmbH i ThyssenKrupp Fahrtruppen GmbH, solidarnie 374 220 000 EUR.

W Luksemburgu:

- i) Kone Corporation i KONE Luxembourg SARL, solidarnie 0 EUR;
- j) United Technologies Corporation, Otis Elevator Company, NV Otis SA, General Technic-Otis SARL i General Technic SARL, solidarnie 18 176 400 EUR;
- k) Schindler Holding Ltd i Schindler SARL, solidarnie 17 820 000 EUR; oraz
- l) ThyssenKrupp AG, ThyssenKrupp Elevator AG i ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg SARL, solidarnie 13 365 000 EUR.

W Niderlandach:

- m) Kone Corporation Ltd i KONE BV Liften en Roltrappen, solidarnie 79 750 000 EUR;
  - n) United Technologies Corporation, Otis Elevator Company i Otis BV, solidarnie 0 EUR;
  - o) Schindler Holding Ltd i Schindler Liften BV, solidarnie 35 169 750 EUR;
  - p) ThyssenKrupp AG i ThyssenKrupp Liften BV, solidarnie 23 477 850 EUR; oraz
  - q) Mitsubishi Elevator Europe BV, 1 841 400 EUR.
24. Wymienione przedsiębiorstwa zobowiązane są niezwłocznie przerwać naruszanie przepisów, o ile nie uczyniły tego do tej pory oraz powstrzymać się od ponownego podejmowania działań lub zachowań takich jak stwierdzone w przypadku powyższych naruszeń, a także od wszelkich działań lub zachowań mających taki sam lub podobny cel lub skutek.
-